

УДК 328:304.4-055.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-4>

Олена Березовська-Чміль
ORCID: 0000-0002-3395-9141

Тетяна Мадрига
ORCID: 0000-0001-7761-9811

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ У ШВЕЦІЇ ТА УКРАЇНІ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Гендерні аспекти на парламентських виборах стають дедалі важливішими як у контексті досягнення рівності між чоловіками та жінками, так і з огляду на важливу роль жінок у підвищенні ефективності політики, толерантності та боротьбі з насильством і війною. Швеція та Україна є цікавими країнами для порівняння, оскільки Швеція є лідером за кількістю жінок у парламенті, а також досягла високого рівня гендерної рівності в інших сферах життя. Україна, зі свого боку, є країною, що розвивається, проте в контексті намірів України щодо європейської інтеграції питання досягнення гендерної рівності в її політиці стає особливо актуальним.

Вивчення шведського досвіду в досягненні гендерної рівності в політиці виявить напрями подальших політичних реформ у цій сфері. У статті визначено найефективніші практики для досягнення гендерного балансу в політиці шляхом проведення порівняльного аналізу шведського й українського досвіду парламентських виборів.

Вивчення законодавства обох країн щодо гендерних квот та аналіз додаткових способів, якими Швеція досягла сучасних результатів, дали можливість сформулювати рекомендації для України, які сприятимуть досягненню гендерної рівності під час парламентських виборів.

Ключові слова: політика, влада, держава, гендерний баланс, гендерна квота, парламентські вибори, Верховна Рада України.

Вступ. На сучасному етапі рівність жінок і чоловіків закріплена в національному законодавстві більшості країн і в міжнародних документах. Рівний доступ жінок і чоловіків до керівних посад у країнах є особливо важливим. Гендерні аспекти в політиці все частіше підкреслюються не тільки в контексті досягнення рівності двох статей, але і як фактор, що впливає на ефективність політики, ефективність управлінських рішень, і навіть як стратегія протидії ряду негативних явищ, як-от насильство, війна тощо. Жінки-політики виступають від імені всіх жінок країни, отже, від них очікують просування прав та інтересів жінок у всіх сферах життя й формування позитивного прикладу. Це викликає підвищену увагу до проблеми з боку дослідників, політиків, журналістів та правознавців. Однак, незважаючи на де-юре рівність виборчих прав обох статей, статистична інформація про кількість жінок у державних органах влади свідчить про відсутність рівності де-факто.

Проблему порушення гендерного балансу можна вирішити шляхом вивчення позитивного досвіду країн, які фактично досягли рівності між жінками та чоловіками в політиці, включно з інструментами, що використовуються в цьому процесі (гендерні квоти, діяльність громадських об'єднань та засобів масової інформації тощо). Країни Європейського Союзу (ЄС) відрізняються значними успіхами в цій сфері. Швеція є найяскравішим прикладом серед них із погляду досягнення гендерного балансу. Це викликає підвищений інтерес серед науковців до вивчення шляху, який Швеція подолала для досягнення нинішнього співвідношення

© О. Березовська-Чміль, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

жінок і чоловіків у політиці. Швеція є визнаним лідером у сфері гендерної рівності, особливо в частині представництва жінок у політиці. Ще в 1987 році рівне представництво обох статей у сфері політики було визначено Статистичним управлінням країни як таке, що коливається в межах 40–60 %. Водночас цільовий показник був досягнутий уже в 1994 році, коли в середньому представництво жінок у світі ледь перевищувало 10 %. Варто зазначити, що лише 5 країн змогли перевищити позначку в 30 % (Данія, Нідерланди, Норвегія, Фінляндія та Швеція) [12]. Сьогодні частка жінок у парламенті країни досягає близько 45 %.

Інша ситуація спостерігається в Україні, де частка жінок у парламенті на момент останнього (дев'ятого) скликання ледь перевищує 20 %. Це характерно для багатьох країн, що розвиваються, хоча низка проблемних аспектів у сфері гендерної рівності залишається і в розвинених країнах. Саме тому порівняльний аналіз досвіду різних країн є важливим для розробки стратегій подальших дій та визначення найефективніших практик досягнення гендерного балансу. Такий порівняльний аналіз може передбачати дослідження механізмів гендерних квот, зокрема вивчення їх ефективності за різних типів квот, вивчення впливу жіночих рухів на зміни політики та визначення того, як сприйняття гендерної рівності політиками та громадянами пов'язане з досягненням рівного представництва обох статей у політиці.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалами дослідження слугували статистичні дані, зокрема такі показники, як загальний індекс гендерної рівності країн ЄС за останні 9 років, частка жінок і чоловіків у парламентах держав – членів Ради Європи, значення індексу гендерної рівності для Швеції, динаміка показників гендерного складу українського парламенту впродовж останніх років, вивчення гендерних квот як інструменту досягнення гендерного балансу. Для дослідження використано порівняльний метод, метод ранжування та статистичний аналіз.

Результати та обговорення. Прагнення країн ЄС до рівності обох статей у всіх сферах життя, зокрема в політиці, відображено в низці міжнародних угод і національних законодавчих актах країн. Цілі сталого розвитку зосереджуються на цьому, але показники рівності де-юре значно відрізняються від статистичних показників де-факто. Останні дослідження показали, що в ЄС є країни, де індекс гендерної рівності ледь перевищує 50 балів (Греція, Угорщина, Румунія тощо). Лідерами за цим індексом є Бельгія, Данія, Фінляндія, Франція, Ірландія, Люксембург, Нідерланди та Швеція. Скандинавські країни досягли особливо помітного прогресу в досягненні гендерної рівноваги. Усі країни впродовж останніх 9 років демонструють позитивні зміни в індексі гендерної рівності. Варто зазначити, що хоча для деяких країн зміни були більш значними і становили понад 10 %, для таких країн, як Швеція, вони були меншими за 4 %. Це можна пояснити тим, що Швеція вже мала високе значення індексу гендерної рівності 9 років тому – 80,1, тож подальші зміни відбуваються більш поступово. Особливо важливими є показники гендерної рівності, пов'язані з представництвом жінок у політиці. Жінки-політики захищають права жінок в інших сферах життя, просувають їхні інтереси та запобігають дискримінації, подаючи позитивний приклад. Жінки становлять більше половини населення та виборців у країнах ЄС, проте, як показують статистичні дані, вони залишаються недостатньо представленими в політичних і громадських сферах прийняття рішень [6].

Найбільш імовірною причиною недостатньої представленості жінок є збереження домінуючих традиційних гендерних ролей. У цьому зв'язку в Рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам щодо збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному та суспільному процесі прийняття рішень [6] зазначається, що збалансована участь жінок і чоловіків означає, що представництво жінок або чоловіків в органах прийняття рішень у політичному або суспільному житті не повинно бути нижчим за 40 %.

Для Швеції, яка є одним із визнаних лідерів у досягненні гендерної рівноваги, представництво жінок у політиці країни є значним. У країні діють добровільні партійні квоти, а відсоток жінок-кандидатів становить 43,5. Відсоток обраних жінок досягає 49,3 [6].

Досягнення України в забезпеченні гендерного балансу включають статтю 154 Виборчого кодексу України, яка затверджує процедуру висування кандидатів у народні депутати України. Пункт 12 передбачає, що для складання як загальнонаціональних, так і регіональних виборчих списків кожна партія зобов'язана забезпечити принаймні двох кандидатів у кожній п'ятірці (від першого до п'ятого місця, від шостого до десятого і так далі) кожної статі. Якщо кількість кандидатів у виборчому списку не кратна п'яти, застосовується вимога, яка передбачає чергування кандидатів різної статі [29].

Зауважимо, що кількість жінок у Верховній Раді України протягом тривалого часу залишалася незначною. Лише з 2015 року ця кількість почала перевищувати 10 %. Найбільш помітна зміна відбулася між восьмим і дев'ятим скликаннями, коли кількість жінок у Верховній Раді України збільшилася більш ніж на 8 %, а їх частка порівняно із часткою чоловіків досягла понад 20 %, або 92 жінки проти 348 чоловіків. У 2022 році у Верховній Раді України дев'ятого скликання було 334 чоловіки та 86 жінок. Станом на 1 вересня 2023 року у Верховній Раді України працювало 320 чоловіків і 84 жінки [23].

Порівнюючи результати аналізу присутності жінок у політиці в країнах ЄС та Україні, можна зазначити, що перші, особливо Швеція, мають набагато більший успіх у досягненні гендерного балансу. Цей результат часто пов'язують із запровадженням гендерних квот, тому аналіз ефективності запровадження квот як ключового інструменту досягнення гендерної рівноваги у Швеції та Україні має особливий науковий інтерес.

Досліджуючи шляхи досягнення гендерної рівноваги в політиці, часто зустрічаємо такий термін, як «позитивна дискримінація». Позитивна дискримінація є одним із принципів гендерної демократії і передбачає запровадження пільг або квот для дискримінованих категорій населення. У політиці формою позитивної дискримінації можуть бути гендерні квоти, які можна розділити на законодавчо визначені (законодавчі квоти, що включають зарезервовані місця, а також законодавчі квоти для кандидатів) та добровільні (добровільні партійні квоти). Законодавчі квоти є «жорсткими», оскільки можуть бути передбачені в конституціях країн або у їх виборчому законодавстві. Добровільні квоти, хоча і не є обов'язковими, але є найбільш поширеними й базуються на розумінні членами партії цінності гендерного балансу.

Важливими аспектами, про які потрібно пам'ятати, вивчаючи механізм застосування квот, є їх розмір, визначений у відсотках, мандат на місце (кінець або найнижча прохідна частина списку), а також наявність або відсутність санкцій за недотримання. Добровільні партійні квоти найчастіше використовуються в країнах ЄС, у тому числі у Швеції. Тут варто зазначити, що Швеція характеризувалася повільним і поступовим шляхом до збільшення представництва жінок у політиці. Так, країні знадобилося 60 років, щоб частка жінок перевищила 20 %, а 30 % – ще 70 років. При цьому держава не запроваджувала законодавчих квот, а застосовувала лише добровільні партійні квоти. У 1972 році Ліберальна народна партія встановила 40 % для обох статей у внутрішніх комітетах і радах [8; 21]. Можемо припустити, що важливу роль у встановленні гендерного балансу в Швеції відіграли не тільки гендерні квоти, але й жіночі рухи, а також поступове переосмислення цінності гендерної рівності у сприйнятті політиків і громадян. Крім того, квоти стають більш ефективними, якщо вживаються додаткові заходи для досягнення гендерного балансу та забезпечення рівних прав. Наприклад, квоти у Швеції передбачені не тільки в політиці, але й під час конкурсів на керівні посади в бізнесі. Важливим кроком є введення посади омбудсмена як комісара з прав людини, до обов'язків якого входить забезпечення та захист прав і свобод громадян країни, у тому числі гендерної рівності. У ЄС як Європейський омбудсмен, так і національні омбудсмени діють практично в кожній державі. Інститут омбудсмена був уперше запроваджений у Швеції, де наразі діє омбудсмен з питань рівності, а також існує посада міністра з питань гендерної рівності.

Порівнюючи досвід Швеції з українським, слід зазначити, що добровільні гендерні квоти для партій були введені і в Україні. Це сталося лише у 2013 році шляхом внесення змін

до Закону України «Про політичні партії в Україні» (стаття 8, пункт 10 та стаття 17 (5)) [28]. Ці зміни зводяться до того, що в разі дотримання 30-відсоткової гендерної квоти, встановленої за результатами виборів, партія отримує 10 додаткових відсотків до річного обсягу державного фінансування [28]. Аналізуючи статистичні дані щодо співвідношення чоловіків і жінок у Верховній Раді України, можна зазначити, що впровадження квоти може сприяти поступовому збільшенню частки жінок.

На наш погляд, додатковими стимулами або рекомендаціями для подальшого зростання представництва жінок у політиці України можуть бути:

- особистий приклад жінок-політичних лідерів в уряді країни шляхом просування досвідчених і харизматичних жінок-політиків із позитивним іміджем;
- вивчення практики збільшення кількості жінок у правлячій еліті як антивоєнної стратегії;
- удосконалення механізму гендерних квот (збільшення розміру квот тощо);
- покращення діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері представництва жінок у політиці;
- сприяння діяльності жіночих рухів та організацій, що просувають гендерну рівність.

На нашу думку, найвагомішою перешкодою для досягнення гендерного балансу в політиці України є застарілі стереотипи, пов'язані з різницею в «обов'язках» жінок і чоловіків. Водночас такі стереотипи характерні для представників обох статей, а тому робота у сфері підвищення обізнаності громадськості про цінність гендерного балансу повинна бути посилена як доповнення до зазначених рекомендацій.

Окрім встановлених рекомендацій, варто звернути увагу на шляхи подолання гендерного розриву, представлені в результатах брифінгу «Жінки в політиці в ЄС» [25]. У документі підкреслюється важливість і ефективність квот, але зазначається, що ефект від їх упровадження не є однаковим для всіх країн. Зроблено висновок, що гендерні квоти можуть мати позитивний вплив на зростання представництва жінок у політиці, однак квоти повинні розроблятися відповідно до виборчої системи і встановлювати правила розміщення кандидатів на «переможних» місцях та ефективні санкції за недотримання для підвищення їх ефективності. Також необхідні додаткові заходи для залучення різноманітного кола жінок. Окрім квот, цільова підтримка та навчання для балотування на виборні посади, включно з рівним доступом до фінансування виборчих кампаній, мають вплив на збільшення кількості жінок у парламенті.

Дослідниця О. Тарханова [27] розглядає гендерну політику в Україні, розкриваючи, як будуються політичні дискурси щодо гендерних аспектів. Вона зазначає, що ці процеси відбуваються через політику у сфері праці, соціального забезпечення та сім'ї.

Н. Баласинович [2] наголошує, що джерелом проблеми гендерного дисбалансу в парламенті України є певні гендерні стереотипи серед представників обох статей. Вирішенням цієї проблеми може бути залучення засобів масової інформації для впливу на суспільну свідомість, формування позитивного сприйняття та розуміння гендерної демократії та гендерної рівності.

Погоджуючись із висновками дослідників, варто зазначити, що недостатньо залучити засоби масової інформації до вирішення проблеми, варто також скористатися низкою рекомендацій, які допоможуть підвищити роль жінки-політика у сприйнятті різних верств населення.

Зокрема, О. Пархоменко-Купеців [22] визначає такі фактори для збільшення представництва жінок на найвищому рівні прийняття рішень: розвиток механізму гендерної рівності в країні; виборча система, сприятлива для жінок; гендерні квоти та правила партій; увага до «селекторів» (партійні меншини тощо), тиск з боку активістів та жіночих організацій.

Необхідність для країн прагнути до досягнення цілей сталого розвитку ООН також важлива для гендерного балансу в політиці, що передбачає всебічну участь жінок не тільки в політичному, але й в економічному та соціальному житті. До вказаних рекомендацій варто

додати способи впливу на спосіб мислення людей, які все ще вірять в застарілі стереотипи щодо обов'язків жінок і чоловіків. Наприклад, такий вплив можуть чинити засоби масової інформації, успішні жінки-політики тощо.

Приклад скандинавських країн продемонстрував, що як тільки гендерну рівність у політичній сфері досягнуто, застосування квот можна припинити. Приклад України також демонструє ефективність гендерних квот, але вона могла б бути вищою, якби за недотримання квот застосовувалися санкції [3, с. 27]. Підвищення ефективності гендерних квот потребує відповідної правової бази та низки додаткових заходів, у тому числі санкцій за їх недотримання. Результат застосування квот може проявитися не тільки безпосередньо через збільшення кількості жінок у представницьких органах, а й через вплив на інші аспекти життя.

Дж. Фернандес і С. Вальєнте [11] роблять висновок, що ефект від упровадження гендерних квот проявляється у двох основних аспектах. Перший аспект є інформаційним. Це означає, що дискусія про квоти підвищує обізнаність суспільства про недостатню представленість жінок. Другий підхід є регуляторним і полягає у розумінні гендерного дисбалансу як соціальної проблеми. Аналіз, проведений дослідниками, підтверджує гіпотезу, що підтримка збільшення участі жінок у політиці з боку громадян є сильнішою в країнах, де діють гендерні квоти.

На наш погляд, квоти є лише одним з інструментів збільшення представництва жінок у парламенті й повинні доповнюватися іншими заходами.

С. Буш і П. Зеттерберг [5] виявили, що введення гендерних квот у країнах, які є автократіями та характеризуються значною гендерною нерівністю, безпосередньо збільшує представництво жінок у парламенті. Гендерні квоти в таких країнах також запроваджуються для поліпшення міжнародної репутації країни як демократичної держави. Дослідження підтвердило такий ефект: аудиторія схильна вважати автократичні держави більш демократичними завдяки більшій описовій представленості жінок. Отже, це сприяло посиленню підтримки іноземної допомоги таким країнам. Такі висновки, згідно з результатами дослідження, можуть бути застосованими і для України. Однак варто сподіватися, що першочергова мета введення квот – поліпшення міжнародної репутації – згодом (із збільшенням представництва жінок) перетвориться на реальне розуміння цінності гендерного балансу, що сприятиме становленню України як де-факто правової держави з рівними правами для всіх.

Л. Фрейденвалл [12] вважає, що досягнення рівного представництва в парламенті й утвердження ідеї гендерного балансу як неформальної інституції з регуляторними функціями у Швеції передусім було зумовлено впровадженням гендерних квот. Крім того, важливу роль відіграли феміністки, жіночі рухи та засоби масової інформації, а також їхня боротьба за просування нових ідей і заперечення застарілих.

На основі опитувань шведських політиків С. Хакансон [14] виявив значну гендерну різницю в плані тиску серед високопоставлених політиків. Жінки-мери зазнають найбільшого тиску та приниження. Аналіз також може вказувати на те, що жінки платять вищу ціну за медійну видимість та підтримку меншин, ніж чоловіки. Це вказує на упередження щодо жінок, особливо видатних і впливових, з боку тих, хто вчиняє політичний тиск.

Дж. Еріксон і Л. Фрейденвалл [10] доходять висновку, що, незважаючи на значний прогрес шведського парламенту в досягненні гендерної рівності в політиці, у цій сфері все ще існують певні виклики. Ці проблеми найчастіше пов'язані з неформальними аспектами (наприклад, поєднання домашніх і робочих обов'язків). Дослідники вважають, що доцільною є подальша активна робота у сфері гендерної рівності в Швеції, що передбачає прийняття та реалізацію спеціальних проєктів. Подібні проблеми характерні також для України, хоча і в значно більшому масштабі. Тому варто ще раз наголосити на «м'яких» засобах впливу, зокрема тих, що підвищують розуміння й усвідомлення громадянами цінності гендерного балансу, змінюючи їхні погляди на більш прогресивні та адекватні сучасним реаліям.

Висновки. Сьогодні рівні права жінок і чоловіків вважаються самоочевидними в більшості країн. Однак законодавчо встановлена рівність не завжди відповідає реальній ситуації. Особливо це помітно в політичній сфері, де жінки займають значно меншу частку посад порівняно із чоловіками. Водночас важливі питання щодо гендерної рівності вирішуються, а нові ідеї поширюються в політичній сфері. Разом із тим жінки не мають достатнього доступу до вирішення національних питань і прийняття рішень через обмежену представленість у політиці.

Під час дослідження було проаналізовано позиції країн ЄС за індексом гендерної рівності. Було виявлено, що навіть серед членів ЄС, які є лідерами у сфері гендерної рівності, ще є країни, у яких зазначений індекс ледь перевищує 50 балів. Швеція є безперечним лідером за цим показником (83,9). Україна, як країна, що розвивається і прагне до європейської інтеграції, повинна приділяти увагу досягненню гендерного балансу. Однак поточний стан справ можна характеризувати як недостатню представленість жінок у парламенті країни. Лише з 2020 року частка жінок у Верховній Раді перевищила 20 %, незважаючи на те, що ця частка досягає близько 45 % у такій країні, як Швеція. Порівняльний аналіз законодавства України та Швеції щодо гендерних квот дає підстави стверджувати, що обидві країни мали добровільні партійні квоти, у Швеції – з 1972 року, в Україні – з 2013 року. Водночас варто зауважити, що успіху Швеції у досягненні гендерної рівності в політиці сприяли не тільки гендерні квоти, а й низка інших факторів, зокрема, жіночі рухи за гендерну рівність. Проведений аналіз дав підстави для надання рекомендацій для України щодо досягнення гендерного балансу.

Результати дослідження можуть бути використані представниками уряду й активістами у сфері гендерної рівності для збільшення представництва жінок у парламенті. Подальші дослідження можуть стосуватися вивчення соціальних важелів для збільшення представництва жінок у політиці.

Література:

1. Arndt P., Wrohlich K. Gender quotas in a European comparison: Tough sanctions most effective. *DIW Weekly Report*. 2020. Vol. 9 (38). P. 337–344. DOI: https://doi.org/10.18723/diw_dwr:2019-38-1.
2. Balasynovych N. Gender democracy: peculiarities of institution in Ukraine. *Scientific Journal "Politikus"*. 2020. No. 5. P. 29–34. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-5.4>.
3. Baranovskyi F. V., Dyhal Y. V. Study of experience of the application of gender quotas in the political sphere of the EU countries and Ukraine through the prism of efficiency. *Actual Problems of International Relations*. 2021. Vol. 1 (147). P. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2021.147.1.27-36>.
4. Barnes T. D., Beaulieu E. Women politicians, institutions, and perceptions of corruption. *Comparative Political Studies*. 2019. Vol. 52 (1). P. 134–167. DOI: <https://doi.org/10.1177/0010414018774355>.
5. Bush S. S., Zetterberg P. Gender quotas and international reputation. *American Journal of Political Science*. 2021. Vol. 65 (2). P. 326–341. DOI: <https://doi.org/10.1111/ajps.12557>.
6. Council of Europe. Recommendation. 3 of the Committee of Ministers to member states on balanced participation of women and men in political and public decision making. 2003. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805e0848.
7. Council of Europe. Gender Equality in parliaments. 2023. URL: <https://www.coe.int/en/web/electoral-assistance/gender-equality-inparliaments>.
8. Dahlerup D., Freidenvall L. Quotas as a “fast track” to equal representation for women: Why Scandinavia is no longer the model. *International Feminist Journal of Politics*. 2005. Vol. 7 (1). P. 26–48. DOI: <https://doi.org/10.1080/1461674042000324673>.
9. Eige. Gender Statistics Database. 2023. URL: https://eige.europa.eu/genderstatistics/dgs/indicator/index_data_index_scores.
10. Erikson J., Freidenvall L. A legislative gender-equality norm as a catalyst for change? Discursive convergence in the case of the Swedish Parliament. *European Journal of Politics and Gender*. 2021. Vol. 4 (3). P. 403–421. DOI: <https://doi.org/10.1332/251510820X16007079771821>.

11. Fernández J. J., Valiente C. Gender quotas and public demand for increasing women's representation in politics: An analysis of 28 European countries. *European Political Science Review*. 2021. Vol. 13 (3). P. 351–370. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1755773921000126>.
12. Freidenvall L. Implementing Special Measures for Political Representation and Gender in Sweden. In: Lang, S., Meier, P., & Sauer, B. *Party Politics and the Implementation of Gender Quotas: Resisting Institutions*. 2022. P. 113–130. Cham: Springer International Publishing. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-08931-2_6.
13. Goswami I., Balakrishnan S., Vinotha C., Chopra R., Sivakumar V., Chetan D. M. Gender and politics: Examining women's representation and empowerment. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 2023. No. 33. P. 1980–1994. DOI: <https://doi.org/10.59670/jns.v33i.2302>.
14. Hakansson S. Do women pay a higher price for power? Gender bias in political violence in Sweden. *The Journal of Politics*. 2021. Vol. 83 (2). P. 515–531. DOI: <https://doi.org/10.1086/709838>.
15. Hessami Z., Da Fonseca M. L. Female political representation and substantive effects on policies: A literature review. *European Journal of Political Economy*. 2020. No. 63. P. 101896. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ejpolco.2020.101896>.
16. Hughes M. M., Paxton P., Clayton A. B., & Zetterberg P. Global gender quota adoption, implementation, and reform. *Comparative Politics*. 2019. Vol. 51 (2). P. 219–238. DOI: <https://doi.org/10.5129/001041519X15647434969795>.
17. Johnso C., Williams B. Gender and political leadership in a time of COVID. *Politics & Gender*. 2020. Vol. 16 (4). P. 943–950. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1743923X2000029X>.
18. Krook M. L. Global feminist collaborations and the concept of violence against women in politics. *Journal of International Affairs*. 2019. Vol. 72 (2). P. 77–94. URL: <https://www.jstor.org/stable/26760833>.
19. Lippmann Q. Are gender quotas on candidates bound to be ineffective? *Journal of Economic Behavior & Organization*. 2021. Vol. 191. P. 661–678. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.09.013>.
20. Martsenyuk T. Gender policy of the European union: General principles and best practices. Kyiv: International Center for Prospective Studies. URL: https://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/genderna_pol_tika_s.pdf.
21. Martsenyuk T. Gender quotas: international implementation experience and Ukrainian realities. Gender in Details. URL: <https://genderindetail.org.ua/season/topic/polityka/mizhnarodnydosvidzaprovadzhennya-gendernih-kvot-ta-ukrainski-realii-134924.html>.
22. Parkhomenko-Kutsevil O. Modern aspects of the implementation of state gender policy in the political sphere of Ukraine. Collection of Materials “Gender Policy under Martial Law: Legal Dimension”. 2023. P. 133–139. URL: <https://www.researchgate.net/profile/AnnaPolitova2/publication/371757341>.
23. Personnel department of the apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine. Statistics. 2023. URL: https://vrkadry.rada.gov.ua/news/dijalnist/kadr_zab_dep/72929.html.
24. Sharova V. Feminism as an antiwar strategy and practice: the case of Belarus, Russia, and Ukraine. *Studies in East European Thought*. 2022. Vol. 74 (4). P. 521–534. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11212-022-09520-y>.
25. Shreeves R., Zamfir I. Women in politics in the EU. Briefing. European Parliamentary Statistics. 2023. Personnel Department of the Apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: https://vrkadry.rada.gov.ua/news/dijalnist/kadr_zab_dep/72929.html.
26. Slovo I Dilo. 30 years of Independence: how the gender composition of the Verkhovna Rada changed. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/23/infografika/polityka/30-rokivnezalezhnosti-yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-verxovnoyi-rady>.
27. Tarkhanova O. Studying Ukrainian State: Gender Policy and Politics Under Changing Conditions. In Tarkhanova O. *Compulsory Motherhood, Paternalistic State? Ukrainian Gender Politics and the Subject of Woman*. Cham: Palgrave Macmillan. 2021. P. 1–49. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-73355-1_1.
28. Verkhovna Rada of Ukraine. Document 2365-III. 2023a. Law of Ukraine on Political Parties in Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>.
29. Verkhovna Rada of Ukraine. Document 396-IX. 2023b. Electoral Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.

References:

1. Arndt, P., & Wrohlich, K. (2020). Gender quotas in a European comparison: Tough sanctions most effective. *DIW Weekly Report*, 9 (38), 337–344. https://doi.org/10.18723/diw_dwr:2019-38-1 [in English].

2. Balasynovych, N.O. (2020). Gender democracy: peculiarities of institution in Ukraine. *Scientific Journal "Politikus"*, 5, 29–34. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-5.4> [in English].
3. Baranovskyi, F.V., & Dyhal, Y.V. (2021). Study of experience of the application of gender quotas in the political sphere of the EU countries and Ukraine through the prism of efficiency. *Actual Problems of International Relations*, 1 (147), 27–36. <https://doi.org/10.17721/apmv.2021.147.1.27-36> [in English].
4. Barnes, T.D., & Beaulieu, E. (2019). Women politicians, institutions, and perceptions of corruption. *Comparative Political Studies*, 52 (1), 134–167. <https://doi.org/10.1177/0010414018774355> [in English].
5. Bush, S.S., & Zetterberg, P. (2021). Gender quotas and international reputation. *American Journal of Political Science*, 65 (2), 326–341. <https://doi.org/10.1111/ajps.12557> [in English].
6. Council of Europe (2003). Recommendation Rec(2003)3 of the Committee of Ministers to member states on balanced participation of women and men in political and public decision making. Retrieved from https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805e0848 [in English].
7. Council of Europe (2023). Gender Equality in parliaments. Retrieved from <https://www.coe.int/en/web/electoral-assistance/gender-equality-inparliaments> [in English].
8. Dahlerup, D., & Freidenvall, L. (2005). Quotas as a “fast track” to equal representation for women: Why Scandinavia is no longer the model. *International Feminist Journal of Politics*, 7 (1), 26–48. <https://doi.org/10.1080/1461674042000324673> [in English].
9. Eige (2023). Gender Statistics Database. Retrieved from https://eige.europa.eu/genderstatistics/dgs/indicator/index_data_index_scores [in English].
10. Erikson, J., & Freidenvall, L. (2021). A legislative gender-equality norm as a catalyst for change? Discursive convergence in the case of the Swedish Parliament. *European Journal of Politics and Gender*, 4 (3), 403–421. <https://doi.org/10.1332/251510820X16007079771821> [in English].
11. Fernández, J.J., & Valiente, C. (2021). Gender quotas and public demand for increasing women’s representation in politics: An analysis of 28 European countries. *European Political Science Review*, 13 (3), 351–370. <https://doi.org/10.1017/S1755773921000126> [in English].
12. Freidenvall, L. (2022). Implementing Special Measures for Political Representation and Gender in Sweden. In: Lang, S., Meier, P., & Sauer, B. Party Politics and the Implementation of Gender Quotas: Resisting Institutions (pp. 113–130). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-08931-2_6 [in English].
13. Goswami, I., Balakrishnan, S., Vinotha, C., Chopra, R., Sivakumar, V., & Chetan, D.M. (2023). Gender and politics: Examining women’s representation and empowerment. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 33, 1980–1994. <https://doi.org/10.59670/jns.v33i.2302> [in English].
14. Hakansson, S. (2021). Do women pay a higher price for power? Gender bias in political violence in Sweden. *The Journal of Politics*, 83 (2), 515–531. <https://doi.org/10.1086/709838> [in English].
15. Hessami, Z., & Da Fonseca, M.L. (2020). Female political representation and substantive effects on policies: A literature review. *European Journal of Political Economy*, 63, 101896. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2020.101896> [in English].
16. Hughes, M.M., Paxton, P., Clayton, A.B., & Zetterberg, P. (2019). Global gender quota adoption, implementation, and reform. *Comparative Politics*, 51 (2), 219–238. <https://doi.org/10.5129/001041519X15647434969795> [in English].
17. Johnson, C., & Williams, B. (2020). Gender and political leadership in a time of COVID. *Politics & Gender*, 16 (4), 943–950. <https://doi.org/10.1017/S1743923X2000029X> [in English].
18. Krook, M.L. (2019). Global feminist collaborations and the concept of violence against women in politics. *Journal of International Affairs*, 72 (2), 77–94. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/26760833> [in English].
19. Lippmann, Q. (2021). Are gender quotas on candidates bound to be ineffective? *Journal of Economic Behavior & Organization*, 191, 661–678. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.09.013> [in English].
20. Martsenyuk, T. (2015). Gender policy of the European union: General principles and best practices. Kyiv: International Center for Prospective Studies. Retrieved from https://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/genderna_pol_tika_s.pdf [in English].
21. Martsenyuk, T. (2019). Gender quotas: international implementation experience and Ukrainian realities. Gender in Details. Retrieved from <https://genderindetail.org.ua/seasontopic/polityka/mizhnarodnydosvidzapravadzhennya-gendernih-kvot-ta-ukrainski-realii-134924.html> [in English].

22. Parkhomenko-Kutsevil, O. (2023). Modern aspects of the implementation of state gender policy in the political sphere of Ukraine. Collection of Materials "Gender Policy under Martial Law: Legal Dimension", 133–139. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/AnnaPolitova2/publication/371757341_ [in English].
23. Personnel department of the apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine (2023). Statistics. Retrieved from https://vrkadry.rada.gov.ua/news/dijalnist/kadr_zab_dep/72929.html [in English].
24. Sharova, V.L. (2022). Feminism as an antiwar strategy and practice: the case of Belarus, Russia, and Ukraine. *Studies in East European Thought*, 74 (4), 521–534. <https://doi.org/10.1007/s11212-022-09520-y> [in English].
25. Shreeves, R., & Zamfir, I. (2023). Women in politics in the EU. Briefing. European Parliamentary Statistics. Personnel Department of the Apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from https://vrkadry.rada.gov.ua/news/dijalnist/kadrzab_dep/72929.html [in English].
26. Slovo i Dilo. (2021). 30 years of Independence: how the gender composition of the Verkhovna Rada changed. Retrieved from <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/23/infografika/polityka/30-rokivnezalezhnosti-yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-verxovnoyi-rady> [in English].
27. Tarkhanova, O. (2021). Studying Ukrainian State: Gender Policy and Politics Under Changing Conditions. In Tarkhanova O. Compulsory Motherhood, Paternalistic State? Ukrainian Gender Politics and the Subject of Woman. Cham: Palgrave Macmillan, 1–49. https://doi.org/10.1007/978-3-030-73355-1_1 [in English].
28. Verkhovna Rada of Ukraine (2023a). Document 2365-III. Law of Ukraine on Political Parties in Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> [in English].
29. Verkhovna Rada of Ukraine (2023b). Document 396-IX. Electoral Code of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> [in English].

Olena Berezovska-Chmil, Tetiana Madryha. Comparative analysis of parliamentary elections in Sweden and Ukraine: gender aspect

Gender aspects in parliamentary elections are becoming increasingly important both in terms of achieving equality between men and women and in view of the important role women play in promoting effective policies, tolerance and the fight against violence and war. Sweden and Ukraine are interesting countries to compare, as Sweden is a leader in terms of the number of women in parliament and has also achieved a high level of gender equality in other areas of life. Ukraine, in turn, is a developing country, but in the context of Ukraine's intentions for European integration, the issue of achieving gender equality in its politics is becoming particularly relevant.

Studying Sweden's experience in achieving gender equality in politics will reveal directions for further political reforms in this area. The article identifies the most effective practices for achieving gender balance in politics through a comparative analysis of the Swedish and Ukrainian experiences of parliamentary elections.

A study of the legislation of both countries on gender quotas and an analysis of additional ways in which Sweden has achieved its current results have made it possible to formulate recommendations for Ukraine that can contribute to the achievement of gender equality in parliamentary elections.

Key words: politics, power, state, gender balance, gender quota, parliamentary elections, Verkhovna Rada of Ukraine.

Відомості про авторів:

Березовська-Чміль Олена – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Мадрига Тетяна – кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Надійшла 05.12.2025

Прийнята 17.12.2025

Опублікована 28.01.2026